

СЪДЪРЖАНИЕ

А. ОБЩА ЧАСТ

1. Цели и методи на проучване и доклад
2. Обща картина на туризма в община Враца

Б. ЗАЕТОСТ

1. Тенденции в безработицата в община Враца
2. Тенденции в заетостта в сектор туризъм в община Враца
3. Потребности на предприемачите в областта на туристическите услуги от работна сила.
4. Бъдещо търсене и предлагане на специални професии и умения.

В. ИЗВОДИ

1. Форсайт прогнозиране на потребността от човешки ресурси в контекста на дългосрочното развитие на туризма в община Враца в новите условия на членство в европейския съюз

A. ОБЩА ЧАСТ

1. Цели и методи на проучване и доклад

В настоящият доклад аналитично са изложени резултати от предварително проучване, извършено от екипа на Търговско-промишлена палата – Враца и представители на местната икономическа общност в рамките на Проект „Планиране развитието на туризма в община Враца” по Програма АУПТ на Агенцията по заетостта по Заемно споразумение със Световната банка, компонент “Планиране на местното икономическо развитие” .

Основната цел на предварителното проучване е да събере, обработи и анализира достатъчно релевантна, предимно качествена информация, за състоянието и тенденциите за заетост в сектора на туризма в община Враца развитие в контекста на нарастващите възможности и предизвикателства свързани с членството на страната ни в Европейския съюз.

За постигането на тази цел бе извършено следното:

- идентифициране на основните социално-икономически партньори в процеса на планиране и координация развитието на туризма и проучване на тяхната роля, мнения, очаквания и препоръки в тази област;
- проучване и представяне на организационния, административен, методически и финансов капацитет и потенциала на човешките ресурси на местната общност да може да планира и реализира успешно и устойчиво развитие на туризма;
- цялостно проучване, анализ и оценка на ресурсите за туризъм в община Враца по предварително разработената методология, съдържащи ;
 - Цялостна оценка на потенциала за развитие на туризма в община Враца и за разкриване на нови работни места
 - Степен на развитие на общата и на туристическата инфраструктура
 - Природни ресурси и потенциал за туризъм
 - Развитие на туризма по видове- културен туризъм, социален туризъм, туристически, селски и др.
 - Политики и приоритети за развитие на общинската администрация за развитие на туризма в община Враца по видове- културен туризъм, социален туризъм, туристически, селски и др.
 - Чуждестранни инвестиции в туризма в община Враца
 - Опит с иновативни дейности в туризма в община Враца
 - Инвестиционни проекти в туризма в община Враца
- разработване клъстърен модел на туризма в гр. Враца и оценка на влиянието на новите стратегически предизвикателства.
- моделиране на сценарии за развитието на туризма във Враца, анализирайки конкурентноспособността на отрасли и подотрасли.

Основен инструмент в проучването бяха интервюта, работни срещи и разговори с представители на основните социално-икономически партньори. Събрана бе информация, мнения и оценки за заетостта, в контекста на търсенето и предлагането на работна сила в сферата на туризма от Дирекция Бюро по труда – Враца. За по-пълното изясняване на състоянието и тенденциите за развитие на човешките ресурси в туризма, частично бяха използвани и методите на творческото търсене, сравнителния анализ, прогнозирането и процесното моделиране.

При изготвянето на прогнозата за бъдещите изисквания по отношения на квалификацията и специалността, най-вече от гледна точка на местното развитие на туризма е използвана методологията на форсайт прогнозирането. Усилията на екипа на ТПП-Враца за разработване на политика за насърчаване развитието на туризма в общината, са оптимизирани в случая чрез форсайт инициативите. Форсайт подходът

осигурява задълбочена представа за бъдещите тенденции на развитие и по този начин спомага за по-добро формиране на дългосрочни перспективи. Членството на България в Европейския съюз предполага динамични промени в сектор туризъм и като следствие, с високо равнище на несигурност. Ето защо ние използваме стратегическото планиране и прогнозиране за предвиждане на динамични промени и за моделиране на политика в областта на човешките ресурси в туризма, в отговор на бъдещите предизвикателства.

Аргументи за провеждане на форсайт в сферата на човешките ресурси в туризма

Един от ключовите приоритети на Общинския план за развитие за периода 2006-2013 г. е формулирането и осъществяването на дългосрочна икономическа политика на Общината за развитието на туризма като помощен отрасъл на икономиката. Нашите усилия са насочени към изготвяне на единна стратегия за **устойчив туризъм**, задоволяващ днешните икономически, социални и естетически потребности и увеличаващ бъдещите възможности при закрила на културния интегритет, екопроцесите, животоподдържащите системи и биологическото разнообразие.

В този ред, очевидно е належаща потребността от изготвяне на политика, насочена към активизиране и подпомагане изграждането на капацитет за оценка и управление на настоящето и бъдещото развитие на туризма, както и създаването на специалисти в тази област, и насърчаването на инвестициите в човешки ресурси, пред вид значението на туризма за цялостното икономическо развитие на общината. Форсайт методологията предлага полезни решения на местните власти за предприемане на действия в полза на туризма като цяло, на базата на използване на качествени човешки ресурси.

Форсайт методологията, използвана от нас, е с времеви хоризонт в рамките на 5 до 10 години и е насочена към изследване на проблемите от гледна точка на икономическите и социалните им измерения и на влиянието, което туризмът може да упражни за достигане на икономически просперитет на общината.

Една от използваните в настоящия анализ и оценка форсайт инициативи е конструиране на сценарии за развитието на човешките ресурси в сферата на туризма. Изготвените от нас сценарии представляват съгласувана хронология на бъдещите възможности за развитие на човешките ресурси. Те са полезен инструмент за предвиждане на последиците от предстоящи обстоятелства и събития с висока степен на несигурност. Сценариите са инструмент, използван от местната икономическа общност за синтетично, структуроопределящо мислене и служат за нагледно представяне на „историята на бъдещето”.

При конструирането на сценариите сме използвали нормативния подход, който започва с разработване на профила на желаното бъдещо състояние на базата на определена крайна бъдеща цел. В действителност, при нас този процес стартира с определяне на бъдещите потребности от човешки ресурси в контекста на развитието на туризма, а след това идентифицирахме онези обстоятелства и действия, които са необходими за задоволяването на тези потребности.

Основните изходни резултати от формулираната по-горе методология са алтернативите в бъдещия ход на събитията, илюстрирани от вариантите на сценарии, както и препоръките към конкретни политики, които трябва да бъдат предприети в настоящето от местните власти, за да се достигне желаното състояние в перспектива. Целта е генерираните идеи за бъдещето на туризма в община Враца, в частност на човешкия капитал на общината, да достигнат до всички местни икономически партньори. Привличането на вниманието и интереса на тази разнородна група само по себе си е значителен успех.

Настоящия доклад се изготвя паралелно във времето с обсъждащите се промени в Закона за туризма и Наредбата за категоризация.

2. Обща картина на туризма в община Враца

Въпреки наистина уникалните природни и исторически забележителности ситуацията на туризма в община Враца не е по-различна от средната за вътрешността на страната и допълнително се утежнява от по-голямата икономическа изостаналост на Северозападния район. Туризмът, макар и припознат от социално-икономическите партньори в община Враца като перспективен отрасъл, който частично може да компенсира западането на структуроопределящите в близкото минало отрасли, на този етап все още не е станал основно перо в местната икономика.

Общата картина в развитието на туризма в община Враца може да се определи като „наличие на много добри природни, исторически и културни ресурси и значителен потенциал за превръщането на туризма във фактор за устойчив растеж и не много висока ефективност на използване на тези ресурси”.

Увеличаването на приходите от туризъм е в пряка връзка със създаването на подходящи условия за пристигащите в общината туристи (рехабилитация на пътищата, които осигуряват достъп до природните и исторически забележителности, ремонт и подобрене на хотелската база и ловните бази), както и подходяща и целенасочена рекламна дейност, свежи инвестиции в сектора.

Все още не са активизирани в достатъчна степен местни, национални и чужди туроператорски фирми, не са разработени подходящите туристически продукти, въпреки усилията на общинските власти да създават благоприятни условия (инфраструктура, материална база, информация, услуги, и др.) за привличане на чужди и български туристи в Общината. Туризмът, в лицето на малките фирми от този сектор, все още не осигурява добър доход (0.7% дял в приходите за 2005 год.) и работа на местния бизнес, за да може той от своя страна да инвестира в хотели, ресторанти, инфраструктура, производство на стоки, култура, спорт, информация и други услуги. Разчита се основно на чуждестранни инвестиции и местна инвестиционна активност в новите и форми.

На базата на представянето на ресурсите за туризъм в първата част на доклада, се оформят пет зони за туризъм :

За да се разбере общата картина в развитието на туризма е необходимо да се разгледат накратко природните и исторически ресурси на общината:

1. Врачански Балкан
2. Комплекс Леденика
3. Център за отдих Врачански балкан.
4. Местност Пършевица.
5. Местност Околчица и прилежащите села.

На територията на Община Враца има достатъчно средства за подслон и места за настаняване на групови и индивидуални туристи, към 2005 г. те са: общ брой места – 980, в т.ч. 1) Места в средствата за подслон – 441; 2) Места в къщи за настаняване – 36; 3) Места в хижи – 289; 4) Места във ведомствена база – 205. В категоризирани от Общинската експертна комисия обекти са 536 броя легла. Общият брой на местата за хранене и развлечения е 3323, в ресторантите 1918 места и в заведенията за бързо обслужване 1405 места. Общият брой на категоризираните заведения за хранене и развлечения и заведенията за бързо обслужване е 71, като ресторантите са 33 бр., а заведенията за бързо обслужване – 38 бр.

В последните няколко години във Врачанския Балкан бяха изградени модерни и привлекателни туристически комплекси, като Хотел „Горски дом”, хотел”Тева”, Почивна база „Оазис”, хотелската част към мандра “Пършевица”. Бяха приватизирани и рехабилитирани туристическите комплекси “Хъшове” и “Чайка”, в покрайнините на град Враца.

Благоприятни условия за седмичен отдых предоставя югозападната част на Врачанския балкан, привлекателен с разнообразието на релефа, своеобразните карстови форми, горските масиви, природните забележителности, туристическите обекти и маршрути, живописните пейзажи и наличната база за отдых и информационно обслужване. От крайселищните територии най-значим е комплексът “Леденика“, разположен в красива гънка в билото на планината. Свързан е с удобна транспортна и пешеходна връзка с града, с градския лесопарк “Вестител“, местността “Хъшовете“ и от там с националния Ботев път, като по този начин оформя една от основните зелени оси на крайселищната територия. Особено място заема районът на прохода Вратцата, където съществуват отлични условия за алпинизъм и е възможно да се развие център с международно значение, свързан с този спорт.

Характерното за общината е наличието на възможности за упражняването на почти всички по-известни форми и видове туризъм. В това отношение община Враца притежава значителни конкурентни предимства в сравнение с другите общини в областта и с други общини в страната.

- **Пешеходен туризъм** – подходящи за пешеходен туризъм са няколко основни маркирани маршрута – до пещерата Леденика по стръмни пътеки южно от Враца; до Бутов дол – Замбина могила – п. “Леденика“; до Гарванец – Кравя – Леденика; от Згориград до Леденика; Враца – Скакля – Мандрата – Селището – Йолковица; х. Леденика – х. Пършевица; х. Околчица – х. Пършевица; Ботева алея от “Химко“ до Избата; Лакатник – Миланова скала, Пършевица; маркирани пътища и пътеки до Лютаджик, Бялата вода, Вършец, сп. Оплетня, Елисейна и др.

- **Познавателен туризъм** – изградени маршрути от ДПП ”Врачански балкан” :

1. Врачанска екопътека от Згориград до водопада “Боров камък“;
2. Познавателен маршрут “Карст и растителност“ в к-с “Леденика“;
3. Горска пътека на приказките край Горския дом (Пършевица);
4. Познавателен маршрут “Ботев път“ от Милин камък до Околчица;

- **Спелеология** – основни обекти за спелеология са пещерите, разположени във Врачанския карст “и в планината – около 500 на брой.

- **Алпинизъм** – използват се основно вертикалните скали в района на “Вратцата“ край Алпийския дом. Катерачните турове са над 150, с трудност от I до VIII категория. Целогодишно тук се провеждат тренировъчни лагери, клубни, републикански и международни състезания.

- **Воден туризъм** – използвани са яз. “Дъбника“, басейна “Чайка“ и най-близките реки Огоста и Дунав;

- **Селски и еко – туризъм.** Организация и прилагане на този вид туризъм е извършена от ДПП “Врачански Балкан“. Използват се 20 места за настаняване в с. Паволче и с. Згориград. През 1999 – 2001 г. са били използвани от 1000 чуждестранни туристи като едnodневни почивки и походи по Врачанските екопътеки.

- **Алтернативния туризъм** – планински, велосипеден, етнографски, спортен, орнитоложки, екологичен, с елементи от селски туризъм. Вилите и хотелите във Врачанския балкан, предлагат идеални възможности за организиране на зимни и летни екологични лагери за деца, които се съчетават с образователни програми. Живописните села Паволче и Згориград разполагат с чудесно обзаведени селски къщи за развитие на селски туризъм. Тук както българските, така и чуждестранните гости могат да почувстват традиционното гостоприемство, да се възхитят на чудесната природа, да опитат вкусни и екологично чисти продукти, да дегустират местните вина.

Развитието на туризма с високи темпове оказва положително въздействие за развитието на строителството, земеделието, хранително-вкусовата промишленост, транспорта и др.

Б. ЗАЕТОСТ

1. Тенденции в безработицата в община Враца

Тенденцията на безработицата в община Враца, по данни на дирекция Бюро по труда Враца, като цяло е показана в следващите таблици и диаграми :

Таблица 1.

Година	Брой регистрирани безработни лица
2004 година	5364 брой/средногодишно
2005 година	4332 брой/средногодишно
2006 година /данните са за първите 7 месеца на 2006 г./	3900 брой/средномесечно

Таблица 2.

	Община Враца		
	31.07.2005г.	30.06.2006 г.	31.07.2006 г.
Безработни -общо	4044	3555	3538
Равнище на безработица	9.81	8.6	8,6
Работници	1116	963	962
Специалисти	1153	982	997
Без специалност	1775	1610	1579

Таблица 3.

	Община Враца		
	31.07.2005г.	30.06.2006 г.	31.07.2006 г.
Безработни -общо	4044	3555	3538
До 19 г.	138	67	101
От 20 до 24 г.	327	269	283
От 25 до 29 г.	427	399	390
От 30 до 34 г.	451	391	368
От 35 до 39 г.	444	385	380
От 40 до 44 г.	432	411	417
От 45 до 49 г.	489	431	406
От 50 до 55 г.	597	543	544
Над 55 г.	739	659	649

Таблица 4.

	Община Враца		
	31.07.2005г.	30.06.2006 г.	31.07.2006 г.
Безработни -общо	4044	3555	3538
Висше	454	405	415
Средно общо	1871	1584	1600
Основно и по-ниско	1719	1566	1523

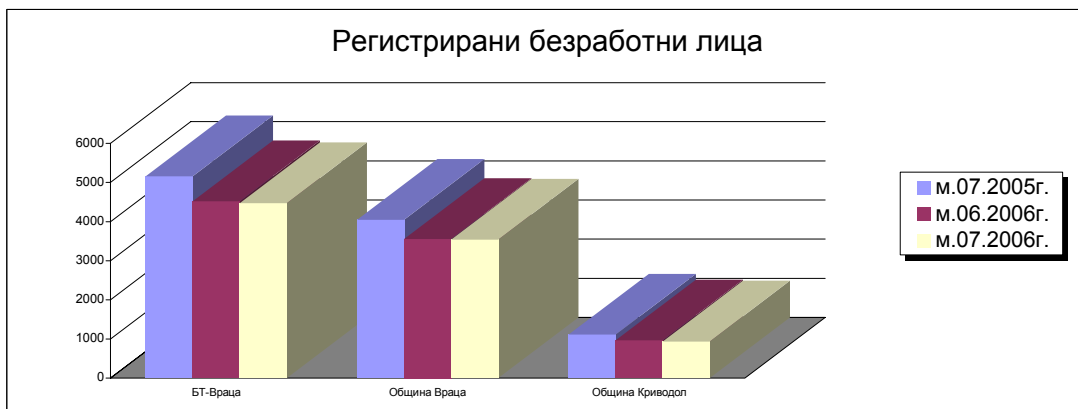
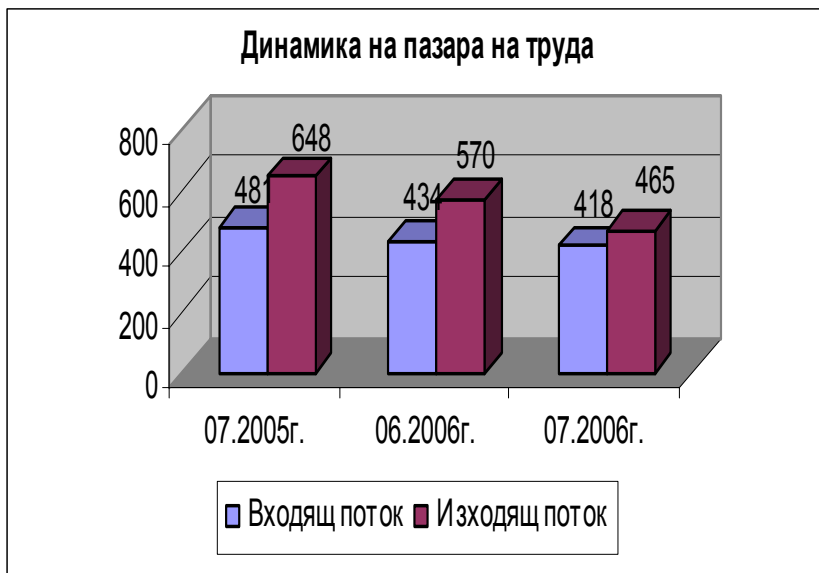

Таблица 5.

ПОКАЗАТЕЛИ	Дирекция "Бюро по труда"			Община Враца		
	31.07.2005	30.06.2006	31.07.2006	31.07.2005	30.06.2006	31.07.2006
Входящ поток	481	434	418	428	400	370
Новорегистрирани	322	290	269	290	262	247
С възстановена регистрация	159	144	149	138	138	123
Жени	287	258	241	259	236	223
Младежи до 29 години	231	137	176	202	122	160
С висше образование	89	82	73	86	82	72
Изходящ поток	648	570	465	598	485	403
Постъпили на работа	233	242	186	220	225	174
- в т.ч. Чрез БТ	182	212	146	173	202	139
Отпаднали /чл.20, ал.4 от ЗНЗ/	304	200	121	274	161	92
Отпаднали по други причини	111	128	158	104	99	137
Заявени работни места	111	203	178	105	194	164
Заети работни места	115	215	140	110	205	133
Свободни работни места	20	31	59	20	31	52
Натиск на пазара на труда	27	20	25	22	20	20

Анализа на тенденцията на безработицата в община Враца налага следните изводи :

1. Безработицата в община Враца намалява през последните три години, макар и с малки темпове.
2. Най-бавно намалява безработицата сред специалистите.
3. Най-голяма е безработицата във възрастовата граница 50-55 г. и над 55 годишните, но най-бързо намалява безработицата при 30-34 годишните.
4. Най-малка е безработицата сред висшистите, най-динамични са темповете на намаляването и сред лицата със средно образование.
5. Намалява броя на новорегистрираните безработни като цяло и в частност новорегистрираните жени и младежи до 29 години. Запазва се тенденцията за броя на новорегистрирани в Дирекция Бюро по труда Враца лица с висше образование.
6. Значително е намалял броя на постъпилите на работа, вкл. чрез ДБТ – Враца.
7. За разлика от същия период на 2005 година, през 2006 година не се наблюдават големи диспропорции между търсенето и предлагането на работни места.

2. Тенденции в заетостта в сектор туризъм в община Враца

Търсене на работна сила в областта на туризма, съгласно данните предоставени от ДБТ-Враца:

2004 година

Предложения от работодатели – отрасъл туризъм :

Администратор	5
Бармани	37
Сервитьори	43
Сервитьор-бармани	9
Камериер	6

Предложения от работодатели - отрасъл обществено хранене:

Готвач	26
Помощник Готвач	2
Сладкар	3
Работник кухня	13
Оператор в производството на хлебни изделия	8

2005 година

В сектор „Хотели и Ресторанти” през 2005 година са обявени 50 работни места, което в сравнение с 2004 година е с 32 броя повече. Увеличението се дължи на обновените 2 туристически комплекса „Хъшове” и „Чайка-турист” и хотелски комплекс „Хемус”. Най-търсените професии в сектора са : готвачи – 17 броя, барман-сервитьори – 10 броя, камериерки – 10 броя. По мерки за заетост в сектора са наети 19 безработни лица.

2006 година

В сектор „Хотели и ресторанти” през първото полугодие на 2006 година са обявени 17 работни места. Отново най-търсените професии в сектора са : готвачи, барман-сервитьори и камериерки

Предлагане на работна сила в областта на туризма, съгласно данните предоставени от ДБТ- Враца :

В общини Враца и Криводол дирекция „Бюро по труда” гр. Враца през 2004 г., 2005 г. и 2006 г. е организираща и провела следните обучения в областта на туризма :

I. Проект „Красива България”

- курс „Готвач” – 45 обучени безработни лица;
- курс „Сервитьор-барман” – 30 обучени безработни лица;
- курс „Хотелиер-администратор” – 45 обучени безработни лица.

II. Програма ФАР

- курс „Екскурзовод” – 22 безработни лица;
- курс „Счетоводител в туризма” – 10 безработни лица.

III. Програма АУПТ

- курс „Готвач” – 10 безработни лица;
- курс „Сервитьор-барман” – 10 безработни лица.

IV. Чл. 63 ал. 1 т. 1 от ЗНЗ

- курс „Сервитьор” – 28 безработни лица;
- курс „Готвач” – 10 безработни лица;
- курс „Туристическа анимация” – 10 безработни лица.

До края на 2006 година предстои обучение по професиите „Маркетолог в туризма” и „Икономист мениджър в туризма” по Програма ФАР.

3. Потребности на предприемачите в областта на туристическите услуги от работна сила.

Предвид инвестиционната активност през текущата и последващи години, на базата на анализи относно потребността от човешки ресурси на по-големите инвеститорите в община Враца се оформиха следните потребности в областта на туризма :

Хотел „Враца” 5 звезди : със 75 стаи, басейн и спа-център, казино, панорамен ресторант „Ботев”

Прогнозен поток от 70 посетители дневно. Ще работи основно по системата all inclusive (всичко включено в цената).

Потребност - около 80 човека, разпределени по професии както следва : портиери, камериери, администратори-рецепционисти, чистачки, сервитьори, бармани, готвачи, сладкари, спасители, медицински персонал, охрана.

Хотел „Чайка” През март 2007 година се очаква да бъде открит нов хотел с 40 двойни стаи, 4 апартамента, фитнес център, лоби бар, конферентна зала за 120 места и басейн.

**Потребност - около 40 човека, разпределени по професии както следва :
портиери, камериери, администратори-рецепционисти, чистачки, сервитьори,
бармани, готвачи, сладкари, охрана.**

Хотел „Врачански Балкан”. Инвестиционен проект за изграждане на хотел - 70 стаи, с басейн и спа-център.

**Потребност - около 60 човека, разпределени по професии както следва :
портиери, камериери, администратори-рецепционисти, чистачки, сервитьори,
бармани, готвачи, сладкари, спасители, медицински персонал, охрана.**

Хотел в сградата на бившата сграда на „Партийната школа”

Двузвезден хотел, разположен на 8 етаж, със 106 стаи, кафене и ресторант. Инвеститор „Булпауър” Враца.

**Потребност - около 40 човека, разпределени по професии както следва :
портиери, камериери, администратори-рецепционисти, чистачки, сервитьори,
бармани, готвачи, сладкари, охрана.**

4. Бъдещо търсене и предлагане на специални професии и умения.

Търсене на специални професии и умения.

Бележки :

1. Изискванията за професионална и езикова квалификация са минимални и са за основни длъжности в средствата за подслон. За останалите длъжности се изисква необходимата квалификация и правоспособност в съответствие с конкретните условия на работа.

2. посочените изисквания за „висше образование” включват образователно-квалификационните степени „магистър”, „бакалавър” или „специалист” /колеж/ в областта на туризма. Изискването на средно професионално образование включва средно образование и професионална квалификация, придобити в специализираните техникуми, гимназии, професионални училища и др. В случай, че висшето или средното образование не е специализирано в областта на туризма, се изисква документ за придобита квалификация относно съответната длъжност или 5 години трудов стаж на тази длъжност. Документът за придобита професионална квалификация, издаден след 1 януари 2003 година следва да бъде от професионално училище, професионална гимназия, професионален колеж, център за професионално обучение и др. За длъжностите старша камериерка, камериерка, портиер и пиколо не се изисква документ за придобита квалификация.

3. Съответната езикова квалификация се признава на базата на официални документи : диплома /висше образование по филология, езикова гимназия, положен изпит по чужд език във висше учебно заведение, удостоверения за извършени курсове, езикови школи и др. Минималните познания по чужд език изискват познания по езика, свързани с обслужващия процес и задължения на съответната длъжност / не се изисква документ/.

Предлагане на специални професии и умения

В света по-голямата част от заетите в сферата на туризма, принадлежат към т.нар. средни ръководни и изпълнителски кадри. За тях обикновено не съществува изискване да имат висше образование, достатъчно е средно специално образование, придружено с необходимата професионална и езикова подготовка. Същевременно значението на тези хора и на тяхната квалификация и професионални умения е твърде голямо поради факта, че именно те осъществяват прекия контакт с туриста, изграждат неговата представа за качеството на туристическото обслужване в едно селище, един курорт, една страна, и доста често именно те са в основата на представата на туриста за посетената страна като цяло.

Министерството на образованието и науката, в рамките на общото реструктуриране и

привеждане в съответствие със световните стандарти на средното общо и средното професионално образование като цяло, отделя значително внимание на средното специално образование по туризъм. Изготвят се учебните планове на специалностите по туризъм, хотелиерство, ресторантьорство, туроператорска и турагентска дейност, където ще се насочват преди всичко випускниците на тези училища. Тези планове са съгласувани с изискванията към образованието и езиковата подготовка на заетите в туризма, така както са представени в Закона за туризма, в сила от 25.08.1998 г.

ТЕХНИКУМЪТ ПО ТЪРГОВИЯ И РЕСТОРАНТЬОРСТВО В ГР.ВРАЦА има сложна и богата история, чиито корени се губят някъде далеч в началото на века, когато младата българска държава все по-осезателно чувства нуждата от професионално подготвени кадри. Приемал различен облик през годините и различни наименования, техникумът винаги е бил в унисон с икономическите потребности на региона.

Днес Техникумът е модерно учебно заведение, в което се обучават над 600 ученици по различни специалности:

- икономика на промишлеността;
- банково и застрахователно дело;
- администратор-документалист;
- техника и технология на месото и месните продукти;
- кулинар;
- оператор в производството на хляб, хлебни и сладкарски изделия.

Над 45 висококвалифицирани специалисти-педагози се грижат за обучението на подрастващите. Училището разполага с кабинети по машинопис, информатика, сервиране, както и с няколко учебни кухни. Изучават се икономическите дисциплини - макроикономика, микроикономика, счетоводство, статистика, финанси, фирмено право, борси и търговски операции, предприемачество и среден бизнес, пари, банки и парична политика, мениджмънт, маркетинг, бизнес - комуникации, стенография и др.

За специалностите от ХВП се изучават специални предмети като - материалознание, не хранителните продукти, анатомия на месопрмишлените животни, процеси и апарати в ХВП, технология на ястия, на хляб, хлебни сладкарски изделия, на месни продукти, технологично обзавеждане на заведения за хранене, цехове за производство на хляб, хлебни и сладкарски изделия, на цехове за производство на месо и месни продукти, микробиология, икономика и мениджмънт, хигиена на храненето и др.

Учениците обучаващи се в училище доказват своите знания и умения на редица състезания и изложби. Висока е тяхната реализация като професионалисти след завършване на училището. Една голяма част от завършващите ученици продължават обучението си в Икономически висши учебни заведения или във Висшия институт по хранително-вкусова промишленост-гр.Пловдив.

ВРАЧАНСКАТА ЕЗИКОВА ГИМНАЗИЯ "ЙОАН ЕКЗАРХ" е училище, обърнато към предизвикателствата на XXI век. В 35-годишната си история, тя се утвърждава като едно от най-елитните училища във Врачанска област и Северозападна България.

Трайна тенденция е училището да бъде в крак с предизвикателствата на времето. Глобализацията на човешкото познание и култура има своите непосредствени реализации в гимназията - нов компютърен кабинет, модерни езикови центрове, сателитна връзка, интернет и факс, богат библиотечен фонд, отлично обзавеждане. Училището има големи успехи и с извънкласните форми на работа - спортни секции с отлични постижения в

баскетбола, волейбола, шаха-клуб интернет, клуб гражданско образование и др. Много добре е развит ученическият туризъм.

В гимназията са създадени отлични условия за обучение на учениците. Те изучават четири от основните европейски езици - английски, немски, френски и испански. Учителите по чужди езици са най-висококвалифицираните в региона. Учениците постигат високо ниво на владеене, освен по основния и по втори чужд език. Това увеличава шансовете им за оптимална реализация. Отлично е представянето на учениците на конкурсни изпити за ВУЗ и по литература, история, география, математика и др.

Врачанската езикова гимназия е утвърдено средище на изключително амбициозни и с големи възможности ученици и учители. Високият авторитет се поддържа и от приемствеността на вече второ поколение учители, възпитаници на гимназията, което е гаранция за истински осъзнати непреходни стойности в образованието и овладяването на европейската култура.

ИКОМ ИНТЕЛЕКТ започва своята дейност през 1996 година като частно професионално училище, лицензирано от МОН със заповед РД 14-39/19.04.1996 г. за придобиване на III-на образователно-квалификационна степен – профил „Стопански мениджър”. През 2003 година училището е преобразувано в Частен професионален колеж за придобиване на IV-та образователно-квалификационна степен на професиите: икономист-мениджър, маркетолог, екскурзовод-аниматор, техник компютърни системи, мениджър в туризма. Специалностите в колежа са разработени съгласно утвърдения от МТСП Единен държавен класификатор на професиите. Същите отговарят на изискванията на европейското трудово законодателство. Иком интелект дава възможности за развитие и реализация, в съответствие със Закона за професионалното образование и обучение. Формите на обучение в колежа са дневна, заочна или индивидуална. Срок на обучение – 2 учебни години / 4 семестъра/. Учебните занятия се провеждат в зависимост от формата на обучение – групово или индивидуално по изготвен индивидуален план. Всички дипломанти на българо-американски бизнес колеж ИКОМ ИНТЕЛЕКТ получават следните документи :

- държавен документ – свидетелство за придобиване на IV-на образователно-квалификационна степен по избраната професия;
- Европейски езиков паспорт – за покрилите съответното ниво в „ПОМОЩНИ ЕЗИКОВИ ПРОГРАМИ”;
- Удостоверение за работа с персонален компютър.

През 2002 година Иком Интелект открива клон в гр. Враца.

НЦПО в системата на БТПП.

НЦПО в системата на БТПП се създава в началото на 2002 година.

Националният център за професионално обучение и квалификация в системата на БТПП -клон **Враца** е учреден на 15.03.2002 г.

Националният център за професионално обучение в системата на БТПП има лиценз No 200212019 издаден от Националната агенция за професионално образование и обучение към Министерски съвет.

Центърът е самостоятелно юридическо лице и работи в тясна връзка с: Българската търговско-промишлена палата, в която членуват над 43 430 фирми, 28 регионални търговско-промишлени палати в цялата страна и Съвета на браншовите организации при БТПП, в който членуват 74 браншови организации.

Професии: Центърът предлага и има готовност за професионално обучение и краткосрочни семинари в над 60 професии. Това е Центъра с най-много лицензирани професии в България към момента.

През 2002 г., по инициатива на Националният център за професионално обучение в системата на Българската търговско - промишлена палата (НЦПО), се създаде Съвет на лицензираните центрове в България. Учредители на Съвета станаха 19 лицензирани центъра за професионално обучение от Националната агенция за професионално образование и обучение.

TELC сертификати. НЦПО е обучаваща организация, която провежда подготвителни езикови курсове за изпитите по Европейския езиков сертификат TELC. TELC представлява система за измерване на езикови умения, съобразена с изискванията на Съвета на Европа към езиковата компетентност: ориентирана към практиката, важи за страната и чужбина и може да се прилага не само в личния живот, но и на работното място; служи за разбирателство между различните култури. Сертификатите TELC са валидни в 13 страни в Европа.

Xpert сертификати. НЦПО обучава по компютърно обучение Xpert. Системата се състои от осем модула. Всеки модул завършва с еднакъв за цяла Европа изпит. За всеки издържан изпит се дава свидетелство. След успешно завършване на трите задължителни модула "Основи на електронната обработка на данни", "Основи на текстообработката" и "Основи на Интернет" се дава Европейски компютърен сертификат Xpert. След успешното завършване на два от допълнителните модули "Текстообработка за професионалисти", "Електронни таблици", "Приложение на база данни", "Презентация" и "Комуникация", се дава Европейски компютърен сертификат Xpert Master. За всеки модул са разработени учебни материали, които са съгласувани с изискванията за провеждане на курсовете и изпитите.

В. ФОРСАЙТ ПРОГНОЗИРАНЕ НА ПОТРЕБНОСТТА ОТ ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ДЪЛГОСРОЧНОТО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ВРАЦА В НОВИТЕ УСЛОВИЯ НА ЧЛЕНСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Изборът на темата „човешки ресурси” в сектор „туризъм” за фокус на форсайт прогнозиране представлява многоетапен процес на :

- първоначално натрупване на информация за местната икономическа общност, заинтересована от развитието на туризма в община Враца;
- проучване и изграждане на местен капацитет за планиране на развитието на туризма в община Враца;
- идентифициране и анализ на капацитета на местната общност и социално-икономическите партньори да планират развитието на туризма в община Враца в новите условия на членство на страната ни в ЕС;
- подробно изследване на местния икономически потенциал. Анализ и оценка на туризма в община Враца.
- обработка и приоритизиране на събраната в предните подточки информация спрямо различни критерии;
- консенсус при избора на един от приоритизираните фокуси между представителите на различните групи заинтересовани лица, участващи в този процес.

Туризмът се оказва сектор с много голям потенциал за община Враца, благодарение на оптималната комбинация от природни и човешки ресурси, историческото и културна наследство, подпомагащо развитието на сектора, засилената инвестиционна активност – местна и чуждестранна – през изтеклата година , както и усилията на общинската администрация да подкрепя усилията на всички заинтересовани страни.

В работата си експертите от ТПП-Враца, акцентират върху развитието на устойчив туризъм, в контекста на европейската концепция, а именно :

1. Икономическа устойчивост

- конкурентноспособност на предприятията
- наличие на работна сила и ресурси
- икономическа кохезия и благосъстояние
- високи доходи

2. Устойчива околна среда

- приятелско отношение към околната среда
- опазване на природните ресурси

3. Социална и етична устойчивост

- работни места
- социална справедливост и сплотеност
- туризъм за всички
- цена-качество, зачитане интересите на туристите
- принос за развитието на хуманизма
- уважение и етика към население и нетуристите

Проследяването на целия процес на развитие на сектора, допринесе за извършването на многостранен и изчерпателен анализ на фокуса „човешки ресурси” и до идентифицирането на колкото се може повече групи от ключови фигури, участващи в изследваната система.

Анализът не се ограничава само до статично определяне на силните и слабите страни на потребността от човешки ресурси в сферата на туризма, на възможностите и заплахите пред нея. Определят се и движещите сили/фактори/, които оказват позитивно или негативно влияние върху сектора, като стимулират или неутрализират силните и слабите страни.

В резултат на цялостната методична работа на експертите от ТПП-Враца, фокусът „човешки ресурси в сектор туризъм” от първоначалния си лаконичен вид добива пълнокръвен образ под формата на „сценарии”, които са резюмета на всички проведени анализи под формата на „картини” на възможното бъдеще.

SWOT анализ

(силни страни, слаби страни, възможности, заплахи)

SWOT анализа се използва, за да се отговори на няколко въпроса, свързани с изследвания сектор :

- къде се намираме / в национален, регионален, световен мащаб/ ?
- какво притежаваме / в наличност или липсва, вероятно да получим, възможно да постигнем / ?
- каква стратегия да изберем /активни действия, пасивност, създаване на коалиция/ ?

В този контекст дефинициите на компонентите на SWOT анализа са :

■ **Силни страни** = налични вътрешни ресурси /материални, интелектуални/. *Какво притежаваме ?*

■ **Слаби страни** = липса или недостиг на вътрешни ресурси /материални, интелектуални/. *Какво ни липсва ?*

■ **Възможности** = положителни външни обстоятелства. *От какво можем да се възползваме ?*

■ **Заплахи** = негативни външни обстоятелства. *Какво можем да загубим, от какво да се предпазим ?*

Компонент на SWOT	Характеристика	Коментар
Силни страни	Традиции и опит в туризма, особено в планинския;	<p>Освен всичко останало... :</p> <p>Христанчо Матов - инициатор за създаване на първите зони за отдих в планината. Роден в гр. Враца. Търговец. Щедър дарител. Подарява на Врачанската община два парцела за строеж на болница, имоти и 1054 дка гори и ливади в местността "Совата" заедно с пещерата "Леденика". Инициатор за създаване на първите зони за отдих на гражданите в планината. Почетен гражданин на Враца (1923 г.) и почетен член на ТД "Веслец".</p> <p>Любен Телчаров е един от първите българи по алпийски маршрути. Роден в гр. Оряхово. Завършил медицина. Патофизиолог. Специализирал във Франция. Професор, доктор. Основател на катедра "Патоанатомия". Един от учредителите на Българския планински клуб. Един от първите българи по алпийски маршрути.</p> <p>22 февруари 1911 г. - В гр. Враца пристига първият влак на непостроената още гара.</p> <p>26 януари 1963 г. – Открита хижа "Пършевица" във Врачанския балкан.</p> <p>5 февруари 1964 г. – Проломът "Вратцата" е обявен за природна забележителност.</p> <p>22 май 1975 г. – В гр. Враца е открита Ботева алпийнада с участието на 200 алпинисти от 20 клуба в страната.</p> <p>11 октомври 1965 г. – Водопадът "Скакля" във Врачанския балкан е обявен за национална забележителност.</p>
	Природни и културно-исторически традиции и дадености за развитие на различни видове туризъм;	<p>Освен всичко останало... :</p> <p>Враца, както пише "Цариградски вестник" през 1858 г. е място "назначено от провидението, гдето прозабнат много науки и художества, от които да ся ползуват и други страни в нашето отечество".</p> <p>1925 г. – В местността "Гладно поле" Александър Витанов открива първата част на Букьовското тракийско сребърно съкровище, датирано от V в.пр.н.е.</p> <p>26 ноември 1965 г. – Открито Врачанското тракийско златно съкровище в Могиланската могила.</p> <p>юли 1985 г. – Открито Рогозенското тракийско съкровище.</p> <p>15 август 1955 г. – Учреден художествения ансамбъл при Профсъюзния дом на културата "Йордан Лютибродски" – гр. Враца, носител на мого отличия.</p> <p>2 март 1956 г. – В гр. Враца се е състояла премиерата на операта "Риголето" от Джузепе Верди, постановка на</p>

		<p>врачанската самодейна опера.</p> <p>21 март 1934 г. – Роден в Криводол Георги Горанов – актьор, създател и главен художествен ръководител на първият театър за деца и юноши, създаден през 1954 г. в гр. Враца. "Носител на орден "Кирил и Методий" – I ст. Президент на Международно детско театрално движение. Носител на международно звание "Най-добър детски театрал – педагог".</p> <p>23 март 1983 г. – В гр. Враца е открита Първата национална младежка изложба "Майстори на художествени занаяти".</p> <p>29 ноември 1985 г. – В гр. Враца е открита Международната Десета филателна изложба "Балканфила 85".</p> <p>1965 г. – В гр. Враца се е състояла премиера на операта "Българи от старо време" от Асен Карастоянов, постановка на Ансамбъла за песни и танци при читалище "Развитие".</p> <p>Като театър "Пионер" в гр. Враца има само два театъра в света - единият е в Украйна, другият е в германския град Линген. "Пионер" е носител на голямото звание "Деца на света", а представената от него пиеса "Малкият принц" е играна на шест езика.</p>
	<p>Задоволителен капацитет на човешките ресурси за : квалификация, мотивация, опит в планирането, опит от проекти на ЕС, обучителни организации.</p>	<p>Освен всичко останало... :</p> <p>4 април 1970 г. – Родена в с. Хайредин Цветелина Малджанска. Средното си образование завършва в Гимназията в гр. Враца – биологична паралелка, а медицина в гр. София. Оперна певица, лирично сопрано. Учи пеене при Александрина Милчева. През 1994 г. печели стипендия от академията "Борис Христов" в Рим, където учи под ръководството на диригента на операта Серджо Олива и българският бас Николай Гюзелев. В ролята на Лучия от операта "Лучия ди Ламермур" дебютира през 1995 г. Носителка на голямата награда от конкурса за млади оперни певци "Хр. Бръмбаров". През 2001 г. участва в прослушване на операта на Лос Анджелис, където артистичният директор тогава е Пласидо Доминго, който я кани да пее Антония в "Le contes d' Hoffman".</p> <p>31 декември 1950 г. – Роден в гр. Враца художника Петър Къчев. Специализирал графика във Великотърновския университет. Рисува предимно забележителностите на Враца и др. елементи от културната ѝ история. От 1991 г. е преподавател по изобразително изкуство в СОУ "Отец Паисий". Има участия в графични и живописни национални и окръжни и регионални изложби и сатирични биеналета. Негови картини са притежание на частни колекционери в България, Германия и Франция.</p> <p>1 юни 2005 г. – В гр. Враца е открит Първият частен център за туристическа и бизнес информация в България.</p> <p>декември 1950 г. – Към читалище "Развитие" - гр. Враца е създадена Детската музикална школа.</p>

		<p>Пламен Герганов е производител на миниатюрни дървени сувенири. Роден е в гр. Враца. Завършил е Средно музикално училище в град Плевен специалност "Гъдулка", а след това и Музикалната академия в град Пловдив със специалност "Ръководство на фолклорни състави" . Към настоящият момент Пламен Герганов преподава своя опит и знание на гъдулката и народно пеене на учениците от СОУ "Отец Паисий" – Враца.</p>
Наличие на заинтересовани страни от развитието на туризма – държавни и общински институции, стопански организации, образователни структури, неправителствени организации и местни инициативни групи;	на от на – и и и	<p>Освен всичко останало... :</p> <p>Община Враца получава през 2005 г. международен сертификат за община, готова за бизнес. Документът гарантира, че в района има условия за инвестиции.</p> <p>29 април 1900 г. – Основано Туристическо дружество "Веслец" – гр. Враца. Първата му проява е от група врачани, които под ръководството на Стефанаки Савов изкачват първият си маршрут до лобното място на Христо Ботев.</p> <p>1 октомври 1945 г. - Родена в с. Мърчево, община Бойчиновци Йорданка Манкова. Етнграф. Ст.н.с., д-р на филологическите науки. Специализира музейно дело в Париж. Един от авторите на "Енциклопедия на традиционната медицина", издание на БАН. Създава първата експозиция за Дико Илиев в Етнографския музей – гр. Враца, който завежда от 1985 г. Много нейни материали са включени в "Известия на музеите в Северозападна България", списанията "Българска етнография" и "Български фолклор". Извършва огромна събирателска дейност във Врачанския край на традиционни обреди и обичаи и фолклорно творчество. Авторка на книгите "Като злато пресеяно" (1992) и "Култът към водата в българската фолклорна култура" (1996).</p> <p>14 октомври 2000 г. – В гр. Враца тържествено е открита чешма в центъра на града, построена със средства на Ротари клуб.</p> <p>Община Враца, учредител на :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Международна Ботевска награда - Звание „Почетен гражданин на град Враца“ - Национален фестивал на малките театрални форми; - Ежегоден младежки музикален форум; <p>Врачанският митрополит Калиник и Врачанска епархия – манастири: Бистрецьки манастир "Св. Иван Рилски" Градешнишки манастир "Св. Йоан Предтеча" Долнобешовишки манастир "Св. Архангел Михаил" Мътнишки манастир "Св. Николай" Струпецки манастир "Св. Пророк Илия" Черепишки манастир "Успение Богородично".</p> <p>"Обществена фондация Враца" с над 50 дарители и мотото „Да възродим традицията и обновим нашият град!“.</p>
Добра мрежа от образователни учебни заведения и центрове	от и за	<p>Освен всичко останало... :</p> <p><i>ТПП-Враца получи през м.септември 2006 г. писмо от Директора на педагогическия колеж – Враца, който е основно структурно звено на Великотърновския</i></p>

	<p>професионално обучение.</p>	<p>университет „Св.Св.Кирил и Методий“, съдържащо молба за съдействие по повод започналата процедура по преобразуването на колежа във филиал на ВТУ, в който е предвидена специалност „Туризъм“. Съдействието се изразява в обосноваване на съществуването на тази специалност на територията на Врачанска област.</p> <p>16 март 1957 г. – Роден в гр. Враца Марио Иванов Йончев. Завършил френска филология във ВТУ "Св.Св.Кирил и Методий" – В. Търново. Превежда книги от френски, италиански, английски езици. През 1999 г. създава собствено издателство "Одри" в гр. Враца.</p> <p>Местните зевзеци, сладкодумници и майтапчии, които освежаваха и освежават градската социална атмосфера и тези, като Цветан Дочев, които са ги „овековечили“ в книги и стихосбирки. Ето някои от тях : КОЦО КИСЕЛИЦАТА - Виден член на еснафа, крояч-обущар от Кемеро. "Бакьо,кой ти е крив, като си див!" - с тези думи посрещаше всеки клиент, дошъл да си поръча обувки в обущарницата му, след което добавяше вечното и непреводимо "Функ шванц монтикол, ремаркета краставици на търкалета" - нещо като чуждестранен поздрав (според него). Клиентите уверяваше, че обувките ще са такива, че ще ги носят до края на живота си. Ако някой изрази съмнение и невярващо запита "Е па, ка така?", Веднага уточняваше: "У ръке, ка." ДЯДО ГОРЧО от Згориград - весело дребно старче, яздещо постоянно едро балканско магаре и свирещо умело на дудук. Понеже пътят му от село (сега квартал) Згориград до Враца, минаваше покрай две-три крайградски кръчми - "Куцио пес", "Згориград" и др., зевзеците-клиенти закачаха дядо Горчо, който беше и много докачлив с различни забележки (че не му е подковано добре магарето, че не му е ушит добре калпак, че му висят патурите и т. н.). Ядосан, дядо Горчо спираше в центъра на града пред паметника на Ботев, изсвирваше някоя жална мелодия и започваше диалог с Войводата: "Ела, бе, Ботьо, слез да видиш какви шешкъни са се навъдили във Враца. Ела бе, Войводо, да ме отървеш от тях!". И понеже Войводата не му отвърщаше, кротко пришпорваше магарето обратно за Згориград, Като не забравяше на връщане да удари една-две грозданки с тия дето са го вземали "на подбив".</p>
<p>Слаби страни</p>	<p>Образованието на населението е незадоволително – само 9.6% са с висше образование и те са предимно в промишлените отрасли, а много малко – в туристическия бизнес;</p>	<p>Младите хора от Враца, обучаващи се по специалности в сферата на туризма, не се връщат в родния си град, за да работят и създават кариера.</p>
	<p>Безработицата сред младите хора до 29 години е</p>	<p>Въпроса не е само във високата безработица сред младите хора, а и в относително не актуалните програми за квалификации и преквалификации, недостатъчните средства</p>

	висока – 23% от всички безработни в общината;	за обучение. Пред вид слабия икономически растеж на общината през изминалите години, под въпрос е и качеството като човешки ресурс на тези млади хора и мотивацията им да се реализират.
	Квалификацията на персонала в сферата на обслужването на туризма не отговаря на високите изисквания на съвременния туризъм;	Установено е голямо текучество на персонал в сектор туризъм, което говори за това, че предприемачите предпочитат „готови“ кадри, не разполагат с политики за развитие и обучение на персонала си. Непознаване, не достатъчно популяризиране и съответно не използване на системата за „учене през целия живот”. Липса на иновации по отношение на човешките ресурси в сферата на човешките ресурси.
Възможности	Очаквани законодателни промени за развитие на професионалното образование в съответствие с потребностите на туристическия бизнес и услугите;	Осигуряване на качествено образование и възможности за практическо обучение, приложение на иновации в сферата на туризма в практиката, международен обмен на специалисти. Засилване на диалога между учебните институции и бизнеса.
	Пазарна ниша за развитие на конгресен фестивален туризъм, с промоция на името Враца.	Предвид особеностите на конгресния туризъм, включване в програмите на форумите посещения на концерти, музеи, исторически забележителност и др.
	Растеж на населението и промени в неговата структура.	Разнообразяване предпочитанията на потребителите на туристическата услуга, откриване на нови пазарни ниши, сегментиране на пазара и взаимодействие с повече туроператорски фирми.
	Членство в Европейския съюз	Свободно движение на хора и капитали.
	Глобализация	Възможности за движение обмяна на опит, достъп до информация и нови технологии.
Заплахи	Глобализация	Засилена конкуренция на всички нива.
	Замърсяване на околната среда	Екологията е важен критерий за потребителските предпочитания.
	Промени в климатичните фактори и природни бедствия.	Влияние на глобалното затопляне и засушаване върху туристопотока.
	Политическа неефективност – слабости по провеждане на националната и областната политика в областта на	Неефективно законодателство, лошо разбрана децентрализация в сектора, липса на координация и слаба комуникация между държавата, местните власти, бизнеса и браншовите организации.

	туризма, поради недостиг на ресурси;	
--	--------------------------------------	--

ДВИЖЕЩИ СИЛИ

Движещите сили са всички фактори, отговорни за предизвикването на промени /положителни и отрицателни/ в потребността от човешки ресурси, в контекста на развитието на туризма в община Враца. За определяне на ключовите движещи сили в конкретното форсайт изследване, експертите от ТПП-Враца изградиха концепция за „успешен” сценарий на развитие на човешките ресурси в сферата на туризма, базиращи се на три основни „компонента на успеха”:

- ◆ Качество;
- ◆ Имидж;
- ◆ Уникалност

За всеки компонент бяха анализирани факторите, които могат да генерират промени, следователно оказват влияние върху системата.

Компонент	Движеща сила	Коментар
Качество	Квалифицирани човешки ресурси	Осигуряване на качествено образование и възможности за практически обучение. Прилагане на системата Учене през целия живот. Подобряване на професионалното обучение и образование, в контекста на европейските изисквания в образователната сфера.
	Стандарти за качество и безопасност	Съобразяване с изискванията на европейските и световните потребители за високи стандарти и постоянство на качеството, въвеждане на СУК, включително в за здравословни и безопасни условия на труд, НАССР системи. Съобразяване с европейските стандарти в туризма.
	Тенденции в предпочитанията на потребителите на туристическите услуги.	Съобразяване със съвременните тенденции за предлагане на туристически услуги.
Имидж	Маркетингови умения	Завоюване на оптимални пазарни ниши благодарение на богато разнообразие от туристически пакети, умел маркетинг, постоянство на качеството.
	Активност на частния сектор	Находчиви решения за индивидуална рекламна кампания на туристическия бизнес, съобразена със съвременните тенденции на туристическия пазар.
	Териториален маркетинг	Мащабна и значително по-ефективна рекламна кампания на общинските власти, насочена към цялостния имидж на туризма във Враца и неговите възможности.
	Устойчив туризъм	Развиване на икономическия потенциал на съчетанието природни и исторически забележителности и останали сектори от икономиката на общината.
Уникалност	"Назначено от провидението място, гдето прозабнат много науки и художества, от които да ся ползват и други	Пазарни ниши за развитие на занаяти, които са уникални за района.

	страни в нашето отечество"	
	Умения и традиции	Отлични възможности за културно-исторически туризъм, съчетавайки вековни традиции със съвременни технологии.
	Комбинация от ресурси	Уникална комбинация от инфраструктура, човешки ресурси и комуникации, които допринасят за високото качество на туристическия продукт.

СЦЕНАРИИ

(или как могат да се представят правдоподобни картини на вариантите за бъдеще)

Създаването на сценарии не е опит за предсказване на бъдещето, а само за илюстриране на възможните негови варианти. Методът се базира на анализи на настоящето положение на човешките ресурси, на тенденциите за промени, на движещите сили, които и влияят, както и на ключовите фигури и неочакваните събития, доколкото те могат да се предвидят. По такъв начин създадените „картини на възможното бъдеще” са правдоподобни в своята вътрешна логика, а не случаен полет на фантазията.

За изработването на сценариите бяха избрани две насоки : активни координирани действия на всички ключови фигури в сектора /активен сценарий/ и пасивност с единични действия на отделни заинтересовани лица /пасивен сценарий/. И двата сценария са с еднаква вероятност да се реализират в бъдеще, като въпрос на предпочитания и убеденост на местните икономически партньори.

АКТИВЕН СЦЕНАРИЙ

(Ексклузивно интервю за БТА с Управителя на „Клъстер туризъм” в гр. Враца по повод номинирането на клъстера в категория „Развитие на човешките ресурси в сферата на туризма”, 2 юни 2015 г.)

Под формата на интервю с Управителя, направено пред журналист на БТА през 2015 г., се описва как „Клъстер Туризъм” е успял да завоюва стабилен дял от българския и европейския пазар на туристическите услуги, въпреки динамичните промени и силна конкуренция в тази област. Като основни „стъпки към успеха” се посочват няколко действия, които, осъществени съвместно, довеждат до една оптимистична картина :

- трезв поглед върху „активите и пасивите” на човешките ресурси в туризма в региона през 2006 г. *(базиран на силните и слабите страни на SWOT анализа)* и за бъдещите тенденции на развитие на пазара на труда в тази сфера *(възможности и заплахи от SWOT анализа)*;
- приоритизиране на туризма от държавата и местното управление;
 - данъчни преференции за малките и средни предприятия, организирани в клъстерни модели и особено в клъстер туризъм;
 - добре организиран териториален маркетинг, подпомагащ големите предприемачи в туризма от общината;
 - разкрито „Едно гише за икономически дейности”, което опростява процедурата по регистрация и категоризация на обектите за туризъм в общината;
 - Активно действащ Консултативен съвет по туризъм към кмета на Община Враца.
- стимулиране на приложенията на иновациите за оптимизиране на човешките ресурси;

- усъвършенстване на традиционни механизми и прилагане на нови такива за създаване на нови работни места и развитие на съществуващия потенциал от човешки ресурси в общината;
- изграждане на съвременна комуникационна схема за местни власти, работодатели и обучителни институции.
- разработване и прилагане на система за „учене през целия живот”.
- наличие на информационен портал в Интернет с осведомителни, образователни, консултантски, брокерски и промоционални функции за туризма в общината и в частност за търсенето и предлагането на работна сила в тази сфера.
- адекватно прогнозиране на националните и европейски тенденции в сектор туризъм, създаващо стабилна среда както за българските и чуждестранни инвеститори, така и за лицата, развиващи кариера в тази сфера.

ПАСИВЕН СЦЕНАРИЙ

(„Състояние на пазара на труда в сферата на туризма в община Враца” – кръгла маса, организирана от Търговско-промишлена палата – Враца, 30.09.2015 г.)

Сценарият описва заседание на кръгла маса през 2015 г., на което присъстват представители на всички заинтересовани местни икономически субекти от сектор туризъм, вкл. местни власти. Основния акцент е върху пасивността на тези групи към координиране или развитие на дейността им, което се отразява на неблагоприятното им състояние, в частност до тенденции за задълбочаване на несъответствието между търсенето и предлагането на качествени човешки ресурси в сферата на туризма в община Враца :

- ◆ съществуват съвременни научни разработки по отношение на управлението на човешките ресурси, според потребителското търсене, които не достигат до практическото си приложение;

- ◆ недостатъчно функциониране на „кълъстер туризъм”, поради недостатъчна информираност на местната икономическа общност за неговото съществуване и услугите, които той предоставя, както и недостатъчна инициативност от страна на участниците в кълъстера да координират действията си;

- ◆ държавата и общината е направила опит да стимулира развитието на туризма и управлението на човешки ресурси в тази сфера, но ефективността им не е оптимална – информацията бавно и трудно достига до потребителите, липсва обучение за създаване на проекти, непривлекателни кредитни схеми;

- ◆ съществува малък, но стабилен пазарен дял в туризма, успели да гарантират контрол на качеството на всеки етап от туристическата верига, благодарение на висококвалифицираните си експерти.

- ◆ липсата на координация и на ефективна стратегия за бъдещето на туризма, респективно на човешките ресурси, води до оттегляне на инвеститори и до „изтичането на мозъци”.

ОБОБЩЕНИЕ НА АКТИВНИЯ И ПАСИВНИЯ СЦЕНАРИЯ СПРЯМО КЛЮЧОВИТЕ ГРУПИ ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Действащи лица	Активен сценарий	Пасивен сценарий
Обучителни институции	<ul style="list-style-type: none"> - мултидисциплинарност; - качествено образование; - съчетаване на теорията и практиката; - прилагане системата на „учене през целия живот” 	<ul style="list-style-type: none"> - теоретична подготовка; - обучението не достига до практическо прилагане в реално време ; - „изтичане на мозъци”.
Предприемачи	<ul style="list-style-type: none"> - иновационна култура; - предприемчивост. 	<ul style="list-style-type: none"> - консервативност; - недостатъчна инициативност.
Инвеститори	<ul style="list-style-type: none"> - активност; - прозорливост. 	<ul style="list-style-type: none"> - предпазливост; - недоверие.
Държавни служители	<ul style="list-style-type: none"> - приоритизиране на сектора; - ефективни действия; - дългосрочна стратегия. 	<ul style="list-style-type: none"> - приоритизиране на сектора; - неефективни действия; - недействаща стратегия.
Браншови организации	<ul style="list-style-type: none"> - активни посредници; - информационен портал. 	<ul style="list-style-type: none"> - неефективни посредници; - разпокъсана информация.

ПАСИВЕН СЦЕНАРИЙ

„Състояние на пазара на труда в сферата на туризма в община Враца” – кръгла маса, организирана от Търговско-промишлена палата – Враца, 30.09.2015 г.

Поканени : представители на обучителните институции, представители на местните власти и Консултативния съвет по туризъм, управителя на БААТ, предприемачи, инвеститори, чуждестранни консултанти (Европейска комисия).

Модератор (М) на сесията - изпълнителния директор на ТПП-Враца.

Модератор : Уважаеми дами и господа, днешното съвещание има за цел да анализира пазара на труда в контекста на развитието на туризма в община Враца, както и да разработи мерки за развитието и управлението на човешките ресурси в сектора. Статистическите данни показват, че през последните 10 години загубихме ценни позиции на пазара на туристически услуги. Стесни се обема на туристическите услуги, включени в туристическите пакети. Задълбочи се несъответствието между търсене и предлагането на квалифициран персонал в сферата на туризма. Бих искала да открия дискусиата по тези и по други проблеми, свързани с целта на свиканата кръгла маса.

Представител на обучаващите институции: Уважаеми колеги, радвам се, че най-после се появи възможност всички заедно да дискутираме положението на пазара на труда в сферата на туризма в община Враца. Дано това събитие да не е твърде закъсняло.

Ще представя ситуацията от гледна точка на обучението на качествени кадри в сферата на предлагане на туристически услуги. Образователните институции в общината все още успяват да поддържат достатъчно високо равнище на образователния си потенциал и дейности, въпреки недостатъчните инвестиции от държавата. Разработени са програми за осигуряване на необходимото качество на професионално обучение, както и програми по системата „учене през целия живот”. Разполагаме с добра материална база за обучение, като в самия процес използваме нова методология, касаеща обучението на възрастни. Проблемът е, че всичко остава в учебните зали.

Представител на предприемачите : Аз съм бизнесмен от бранша. Разширих съществуващия си хотел-ресторант, с намерение да разширявам услугите, които предоставям. Какво стана на практика – наех 20 човека, безработни лица, обучени във вашите институции, и още след първия месец половината напуснаха, а от другата половина едва ли има двама-трима, които стават. А всички знаете, че хотел не се развива за година-две, това е дългосрочна инвестиция от моя страна.

Представител на обучаващите институции : В този случай е трябвало да се обърнете директно към някоя от обучаващите организации или към Бюрото по труда, за да организирате по ваша инициатива обучителен курс. Колеги, това е често срещан проблем. Ние не сме достатъчно ефективни да предадем нашите методи за обучение в сферата на туризма на предприемачите. Те не знаят към кого да се обърнат.

Представител на браншовата организация : нали съществува „Клъстер туризъм” ? Каква всъщност е тяхната роля тогава ?

Представител на „Клъстер туризъм” : Реално „Клъстер туризъм” съществува в област Враца, но той не успя да разгърне достатъчно дейността си. Самите предприемачи не проявиха голяма инициативност – повечето бизнесмени идват и искат готова „рецепта на успех”, без да имат желание да се обучат и да се преквалифицират по отношение на новите тенденции в бранша. За да има успех, процесът на сътрудничество трябва да е многостранен. Тук бе и водещата роля на браншовите организации – те трябваше да дадат по-голяма информационна яснота за членовете си и за източниците на информация и „добри практики” в бранша...

Представител на организаторите : Ако позволите да ви коригирам – нека не обвиняваме само браншовиците. Необходими бяха съвместни активни усилия, за да се развие оптимално пазара на туристически услуги и свързания с него пазар на труда. Това бяха и част от препоръките ни в проекта по АУПГ преди десетина години – действия във всички аспекти : създаване на благоприятен климат за български и чуждестранни инвестиции, активен териториален маркетинг на Враца, преференции за МСП, иновативност в развитието и управлението на човешкия потенциал на региона. Това не е нещо ново – случи се в Белоградчик, в Ямбол.... Тогава нашите експерти наблегнаха на тревожния факт, че през 2007 година търсенето на качествени квалифицирани кадри в сферата на туризма многократно ще надвиши предлагането на този ресурс в общината. Още тогава трябваше да започнем да решаваме този проблем. Сега вече..., пет години след като станахме членове на ЕС...

Представител на местните власти : Община Враца и Общинския съвет предприеха тогава мерки – докара вода във Врачанския Балкан, подобри инфраструктурата, разкри „Едно гише за икономически дейности”, което опрости процедурите по регистриране и категоризиране на туристическите обекти на базата на новите изисквания, предизвикани от членството ни в ЕС... Не можете да обвините местните власти в пасивност.

Представител на организаторите : Тук не става въпрос за пасивност, а за недостатъчна ефективност.

Бизнесмен : Точно така ! Колко от тези действия са били достатъчно ясни като навременна информация. Всичко зависеше от личната инициативност и пробивност!

Представител на ЕС /симултантен превод/ : подобен проблем се наблюдаваше и с усвояването на предприемаческите и структурните фондове на ЕС. Вие добре го назовахте – *недостатъчна ефективност*. Аз бих внесъл оптимистична нотка в дискусиата с данните от маркетинговото проучване на европейския пазар на труда. Там България има малък, но стабилен дял с висококвалифицираните си експерти в определени области на туризма. Втората ниша е на лица с по-ниска квалификация, но тя варира поради разликите в заплащането на труда в различните държави членки. Проблемът идва не само от разликите в заплащането, а от качеството на по-нискоквалифицираните кадри, върху качеството на полученото професионално образование. Трябва да се поработи в тази посока. Необходими са висококвалифицирани кадри по цялата верига на

туристическата услуга, които да следят за качеството и безопасността и във всяка фаза. Това е европейската практика десетилетия насам, такива са и изискванията на пазара. За съжаление малко български бизнесмени от туристическия бранш успяват да отговорят на тези високи стандарти. Благодаря за вашето внимание.

Представител на филиала на ВТУ „Св.Св. Кирил и Методи“ : Ние обучаваме висококвалифицирани специалисти, повечето от които, за съжаление, се реализират в чужбина – Франция, Италия, Испания, Австралия и др. Глобализацията си има своите положителни страни. Въпроса е как да привлечем обратно във България, във Враца нашите специалисти, които са натрупали ценен опит там...

Разговор по мобилен телефон след края на дискусията :

„...Да, скъпи, приключихме. Колко души очакваш, че ще дойдат довечера ? Десет? Ще отскоча до фирмата за кетеринг за да уредя обслужването им. Как защо, ами ще излезе близо два пъти по-евтино Добре, добре, ще се погрижа за подходящ букет ...”.

АКТИВЕН СЦЕНАРИЙ

(Ексклузивно интервю за БТА с Управителя на „Клъстер туризъм” в гр. Враца по повод номинирането на клъстера в категория „Развитие на човешките ресурси в сферата на туризма”, 2 юни 2015 г.)

БТА : Уважаеми г-н Управител, всички бяхме свидетели на динамичните промени на пазара на туристически услуги през последните няколко години. Как една малка община като Враца /извинете ме за категорията/ успя да преодолее вакуумът от висококвалифицирани кадри (експертен и подекспертен персонал) в сферата на туризма ?

Управител на „Клъстер туризъм” : Всеки успех си има своя предистория. Перспективите от членството на България в Европейския съюз през 2007 година наложи преосмисляне на „активите и пасивите” на човешките ресурси в туризма в региона през 2006 г. Ние разполагахме и със сравнително голям брой от обучен подекспертен персонал, благодарение на участието на центрове за професионално обучение от района в различни програми и проекти, както и на държавната политика, провеждана в този период по отношение на насърчаване на заетостта.

БТА : Да, жена ми тогава също се включи в 2 годишно обучение по специалността „екскурзовод-аниматор”. Остана много доволна както от качеството на обучението, така и от таксата, която трябваше да заплати.

Управител на „Клъстер туризъм” : Този факт може само да ни радва ... Освен това оценихме полезността на добрата комуникация между квалифицираните преподаватели, модерна система за образование и квалификация на кадрите, активни предприемачи в туристическия бранш и съдействието на общинската администрация и браншовите организации.

БТА : Бихте ли пояснили все пак как успяхте да сглобите всички изброени елементи в една добре работеща система ?

Управител на „Клъстер туризъм” : Всичко беше въпрос на поставяне на приоритети и на добра организация. Както ние се самоиронизираме – врачани са големи индивидуалисти. Не зная дали сте чували поговорката – 100 врачани – 101 мнения ?

БТА : Не, но е много показателна.

Управител на „Клъстер туризъм” : Тогава разбирате, че задачата ни беше трудна. Благодарение на няколко проучвания и прогнози за развитието на сектора туризъм и в този контекст потребността от човешки ресурси, потенциала за предлагане на адекватно обучение и

квалификация, и иновациите в предприемането на мерки за преодоляване на диспропорциите на пазара на труда в бранша (все пак 2007 година чукаше на вратата ни), човешките ресурси бяха поставени като един от приоритетите на Враца като туристическа дестинация.

Възползвахме се от експертите на ТПП-Враца и други неправителствени организации, подкрепящи развитието на туризма във Враца :

- за осигуряване на експертна и консултантска помощ при сертифицирането на местата за настаняване и подслон по СУК и НАССР;

- за осигуряване на експертна и консултантска помощ при усвояването на структурните фондове на ЕС.

- за прилагане на програми за обучение и квалификация, гарантиращи ефективна реализация на туристическата услуга от местните предприемачи;

За няколко години успяхме да привлечем за квалификация и преквалификация повече от половината безработни младежи до 29 години в общината. Тук обаче има един характерен момент : за да направим тази система действаща и мултиплицираме ефекта, ние учредихме „Клъстер туризъм”.

БТА : Каква беше неговата роля ?

Управител на „Клъстер туризъм” : Той осъществи връзката между всички заинтересовани от развитието на туризма страни в община Враца. Освен това пренасочиха приоритетите на образователните институции в по-практическа насока. Разкрит бе филиал на ВТУ „Св.СВ. Кирил и Методий” със специалност „Туризъм”.

БТА : Как всъщност бяха привлечени предприемачите към този нов тип организация ?

Управител на „Клъстер туризъм” : Естествено благодарение на информационите технологии. Възможностите за популяризиране чрез интернет бяха максимално използвани : клъстера изгради своя интернет страница, а клон на Асоциацията за конгресен туризъм във Враца изгради общ информационен портал с брокерски функции : активна посредническа дейност между фирмите, образователните центрове, местната администрация и международните донорски организации, популяризиране на масовия туризъм като алтернатива за малките и средни фирми от бранша.

БТА : Това означава ли, че сте заложили на развития малък и среден бизнес за сметка на големите хотели ?

Управител на „Клъстер туризъм” : За да бъде туризмът устойчив е необходимо равномерно разпределение на дяловете на МСП и големите предприемачи. Държавата осигурява достатъчно данъчни преференции и за едните и за другите. По този начин беше подпомогнато тогава и икономическото развитие на инфраструктурата в общината. Някои фирми и организации се специализираха в масовия туризъм (визирам селския туризъм, културно-историческия туризъм, археологическия туризъм). Големите предприемачи се ориентираха към конгресния и спа-туризъм. В крайна сметка всички бяха подпомогнати от един активен териториален маркетинг не само на национално, но и на международно равнище.

БТА : Все пак нищо не може да бъде осъществено без адекватно финансиране. Предполагам, че вашия успех се дължи на привличането на достатъчно инвестиции.

Управител на „Клъстер туризъм” : Инвеститорите са предпазливи и прагматични хора, а през периода 2006-2007 година влагането на капитали в туризма във Враца се считаше за рисково. Анализите и прогнозите на ТПП-Враца по Програма АУПТ тогава във връзка със стратегическото планиране развитието на бранша, илюстрираха големия потенциал на ресурсите за развитие на туризма в общината. Комбинацията от възможности и съществуващи ресурси – човешки, икономически и природни, се оказа убедителна за българските и чуждестранни инвеститори.

БТА : Как виждате бъдещето на човешкия потенциал в развитието на туризма ?

Туризмът ще продължи да се развива успешно, благодарение на определените приоритети и стратегическото мислене на местните власти. А с него, разбира се и човешките ресурси. Надявам се, да дойде момента, когато други райони с традиции в туризма, ще „крадат“ неуспешно нашите кадри.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА АКТИВНИЯ СЦЕНАРИЙ

- Поставяне развитието на туризма като приоритет на равнище община.
- Повишаване качеството на човешкия потенциал чрез :
 - квалифицирани преподаватели и учени;
 - квалификация на кадрите в отделните туристически обекти;
 - съдействие на общинската администрация и браншовите организации.
- Изграждане на комуникационна стратегия и масово използване на информационните технологии. Създаване на информационен портал за активна връзка между фирми, образователни институции, местните власти и международни организации от бранша, както и провеждането на активен териториален маркетинг;
- Учредяване на „Клъстер туризъм“, който освен основните организационни функции, да съдейства за финансиране на отделните фирми чрез участие в международни програми, предприсъединителните и структурните фондове на ЕС за изграждане предимно на инфраструктура, смесени предприятия, както и преференциални държавни субсидии.
- Поставяне акцента върху характерни за региона видове туризъм, в контекста на масовия туризъм (културно-исторически, селски, планински и др.) и реализирането на свързани с тях туристически пакети.
- Изграждане и усъвършенстване на маркетинговата организация, насочена както към малките така и към големите в бранша.